

Η Φ Α Ρ Ι Σ

Εκδίδεται από τον Σύλλογο Αποφοίτων Σχολείων Φάριδος
ΕΔΡΑ: Ξηροκάμπι Σπάρτης

●
Συντακτική Επιτροπή: Γεώργ. Θ. Καλκάνης, Θεόδ. Σ. Κατσου-
λάκος, Παναγ. Η. Κομνηνός

●
Επιμελητής έκδοσης: Σταύρος Θ. Κατσουλάκος, Συρακουσών 101,
Λαμπρινή, Αθήνα

Ταμίας: Ιωάννης Π. Κονίδης, Ξηροκάμπι

ΣΥΝΔΡΟΜΗ:

Εσωτερικού ετήσια Δραχμές 1.000
Εξωτερικού ετήσια Δολάρια Η.Π.Α. 20

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελ.
<i>Κ. Αραχωβίτη</i> , Δήμος Φάριδος	3
<i>Β. Η. Χριστόπουλου</i> , Από το αρχείο του Βασ. Σ. Χριστόπουλου	4
<i>Μ. Κουμοντσίδη</i> , Από την ιστορία της Πάλαιοιπαναγιάς	6
<i>Ν. Μπουραζέλη</i> , Αναμνήσεις από τα παλιά σχολικά χρόνια ...	7
γ, Οι άνθρωποι του τόπου μας... που «έφυγαν ήσυχοι» ...παράδειγμα για όλους μας	9
<i>Θ. Π. Τάρταρη</i> , Το ποτάμι	11
<i>Καλομοίρας Κονίδη</i> , «Χαρές που χάθηκαν στη σκόννη»	13
Πρόσκοποι στο χωριό μας - Αυθεντικό - Συνδρομές	14
<i>Η. Προκοπίδη</i> , Αθλητικά	15
Τα νέα μας	15

ΕΞΩΦΥΛΛΟ: Μάιος του 1939, η πλατεία του χωριού μας και ο πλάτανος ή «πλατανάκι».
Ο Θεοφάνης Καλκάνης φωτογραφίζεται εδώ με τα ανήψια του από την Αμερική.

Η Φ Α Ρ Ι Σ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΦΑΡΙΔΟΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Γ΄ - ΤΕΥΧΟΣ 16ο - ΜΑΡΤΙΟΣ 1997

ΔΗΜΟΣ ΦΑΡΙΔΟΣ

Η Κοινότητα Ξηροκαμπίου μαζί με τις Κοινότητες Ανωγείων, Παλαιοπαναγιάς, Τραπεζοντής, Δάφνης, Ποταμιάς και Πολοβίτσας-Λιαντίνας αποφάσισαν να ενωθούν και να δημιουργήσουν το Δήμο Φάριδος. Έδρα του δήμου θα είναι το Ξηροκάμπι. Έχουν τελειώσει οι διαδικασίες και αναμένεται η έκδοση του Προεδρικού Διατάγματος. Η δημιουργία δήμου θα δώσει πολύ μεγαλύτερες δυνατότητες ανάπτυξης στην περιοχή. Οι χρηματοδοτήσεις θα είναι διπλάσιες των σημερινών και θα μπορούν να γίνουν σημαντικότερες επενδύσεις σε τομείς ανάπτυξης. Θα υπάρχει δυνατότητα στελέχωσης με υπηρεσίες, έτσι που και τα έργα θα γίνονται πιο γρήγορα και η εξυπηρέτηση των πολιτών θα είναι αμεσότερη.

Οι κοινότητες του υπό σύσταση δήμου ανήκουν σε μίαν ενότητα και αποτελούν το σύνδεσμο «ΦΕΛΙΑ-ΦΑΡΙΣ». Ο σύνδεσμος είναι ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη που υπέγραψαν προγραμματική σύμβαση για την ανάπτυξη του Ανατολικού Ταυγέτου. Η χρηματοδότηση είναι 367 εκατομμύρια από το πρόγραμμα NATURA 2000. Προβλέπει κέντρο ενημέρωσης και ξενώνα στην Κουμουστά και σημαντικά έργα στην περιοχή του συνδέσμου όπως: αναπλάσεις χώρων, δημιουργία υποδομής για εξυπηρέτηση επισκεπτών, παρατηρητήριο άγριας ζωής, έντυπο, χάρτη, video κλπ.

Θεωρώ υποχρέωσή μου να τονίσω ότι η συμβολή του Ορειβατικού Συλλόγου Σπάρτης και του μέλους του Συλλόγου πολ. μηχανικού κ. Παναγιώτη Παλιού υπήρξε καθοριστική στην προώθηση αυτού του προγράμματος.

Κωνσταντίνος Αραχωβίτης

Απο το αρχείο Βασιλείου Σ. Χριστόπουλου

Ο Βασίλειος Σ. Χριστόπουλος γεννήθηκε στην Κορυτσά της Β. Ηπείρου (1863). Πολύ νέος ήρθε στο Ξηροκάμπι, όπου άσκησε το επάγγελμα του υλοτόμου, του εμπόρου και του κατασκευαστού ξύλινων σκευών. Ενωμφεύθη την Αικατερίνη Ορφανάκου και απέκτησε πέντε παιδιά: το Σωτήρη, τη Σοφία, την Άννα, τον Ηλία και τον Παναγιώτη.

Από το αρχείο του δημοσιεύουμε σήμερα δύο έγγραφα με αρκετό ενδιαφέρον για τη ζωή των ανθρώπων της περιοχής μας.

Ξηροκάμπιον, τη 2α Μαΐου 1916

Κύριε Βασίλειε Χριστόπουλε, Ενταύθα

Δια της παρούσης μου σας κάμνω γνωστόν ότι κατόπιν της προφορικής συμφωνίας μας αναλαμβάνω να σας κατασκευάσω εντός της ενταύθα οικίας σας μίαν ελαιοδεξαμενήν εκ μαρμάρου χωρητικότητος οκάδες δώδεκα χιλιάδες υπό τους εξής όρους της συμφωνίας: 1) Η αξία της ελαιοδεξαμενής θα πληρώνεται με την χιλιάδα, ήτοι εκατόν πέντε (105) δραχμάς εκάστην χιλιάδα χωρητικότητος. 2) Η μεταφορά, εξαγωγή του μαρμάρου, το άνοιγμα της γούβας, το κτίσιμον και εν γένει όλη η εργασία της ελαιοδεξαμενής θα την ενεργήσω εγώ με εργάτας μου καθώς και την πελεκητήν εις εφαρμογήν των μαρμάρων συμφώνως με την υπάρχουσαν συνθήειαν. Το δε στόμιον της ελαιοδεξαμενής θα γίνει ζυστόν εκ μαρμάρου. 3) Η άσβεστος, η άμμος και ό,τι άλλο υλικόν χρησιμεύση δια την ελαιοδεξαμενήν θα επιβαρύνη υμάς· μόνον εμέ επιβαρύνουν τα μάρμαρα και οι πέτρες. 4) Η έναρξις της εργασίας θα αρχίση μετά είκοσι ημέρας από σήμερα και θα τελειώση κατά την 15 Σεπτεμβρίου τρ. έτους, ότε θα σας την παραδώσω. 5) Η πληρωμή θα γίνεται αναλόγως της εργασίας.

Έλαβον σήμερα παρ' υμών ως αρραβώνα δραχμάς πενήκοντα (50). Εν η περιπτώσει δεν σας παραδώσω την ελαιοδεξαμενήν κατά την άνω ορισθείσαν προθεσμίαν, σας υπόσχομαι δια ταύτης μου όπως σας πληρώσω λόγω ποινικής ρήτρας εις αποζημιώσιν δραχμάς πεντακοσίας (500).

Διατελώ πρόθυμος
Κωνσταντίνος Ν. Α. Φαρμασόνης¹

Υ.Γ. Τα μάρμαρα θα μεταφερθώσι από το λατομείον Ανωγείων, εάν ο ιδιο-

κτήτης ζητήση πληρωμή, θα πληρώνετε σεις, εγώ είμαι μόνον υπόχρεως εις την εξαγωγήν και μεταφοράν του μαρμάρου.

Κ. Ν. Α. Φαρμασώνης

Από άλλο συμφωνητικό που συντάσσεται στη Σπάρτη (3 Φεβ. 1886) συνάγεται ότι ο Σ. Χριστόπουλος² συμφώνησε με το Θεοχάρη Κωνσταντίνου, κάτοικο Αλαγονίας και διατηρούντα υδροπρίονο στη θέση Βαρτζινιάς των Σουστιάνων να μεταφέρει με το μουλάρι του ο πρώτος ξυλεία στη Σπάρτη ή και αλλού. Η συμφωνία που έληγε το Νοέμβριο φαίνεται ότι δεν τηρήθηκε. Η αποπληρωμή έγινε δέκα χρόνια αργότερα, οπότε ο Κωνσταντίνου παρέδωσε στο Β. Χριστόπουλο τρία μουλάρια.

Βασίλειος Η. Χριστόπουλος

Σημειώσεις:

1. Ο Κ. Ν. Α. Φαρμασώνης καταγόταν από το Αϊβαλί της Μ. Ασίας. Ήταν άριστος τεχνίτης. Ο ίδιος έχει κτίσει την εξώπορτα του περιβόλου του μοναστηριού της Παναγίας της Καταφυτίσσας κι ένα πηγάδι με τρόπο αριστοτεχνικό στο κτήμα Κατσουλάκου (Κατσουλαίικα).

2. Το συμβόλαιο φέρει το Β. Χριστόπουλο ως καταγόμενο από τη Μακεδονία, ενώ καταγόταν από τη Β. Ήπειρο.

Από την ιστορία της Παλαιοπαναγιάς

ΣΤΟΥ ΜΑΓΓΑΝΙΑΡΗ

Πιο πάνω από την Πολιάνα, εκεί που διακλαδίζεται ο δρόμος προς Καταφύγιο και προς Βάρδα υπάρχει η τοποθεσία που τη λέμε «στου Μαγγανιάρη». Οι νεώτεροι από μας σίγουρα δεν ξέρουν από πού προέρχεται η ονομασία αυτή. Παλιότερα λοιπόν στην περιοχή μας η σηροτροφία, η εκτροφή δηλαδή του μεταξοσκώληκα και η παραγωγή μεταξιού, ήταν από τα κύρια εισοδήματα των αγροτών.

Σε κείνη λοιπόν τη θέση δίπλα στο ποτάμι και στη βρύση είχε εγκαταστήσει το εργαστήρι του ένας τεχνίτης που επεξεργαζόταν τα κουκούλια.

Λεγόταν Χάρακας και καταγόταν από τις Καρυές. Τα σύνεργά του τα έλεγαν μαγγάνια και γι' αυτό οι συγχωριανοί μας τον έλεγαν Μαγγανιάρη. Έτσι προσδιόρισαν την τοποθεσία που εργαζόταν κι έλεγαν «πάμε στου Μαγγανιάρη». Το ίδιο λέμε και σήμερα μόνο που πηγαίνουμε να πιούμε κρύο νερό από τη βρύση, να φάμε κανένα βραστό και να περάσουμε μian ευχάριστη μέρα μακριά από την καλοκαιρινή κάψα του χωριού.

ΤΟ ΠΑΛΙΟ ΥΔΡΑΓΩΓΕΙΟ

Στοιχείο της δραστηριότητας των συγχωριανών μας πριν από 84 χρόνια είναι και τούτα τα διπλότυπα που ανακαλύψαμε. Κατασκευαζόταν το υδραγωγείο —το αυλάκι δηλαδή που θα έφερνε το νερό από το βουνό— και έπρεπε να συγκεντρωθούν ορισμένα χρήματα. Η συμμετοχή ήταν 60 δραχμές για κάθε κάτοικο και ταμίας ήταν ο Π. Μπέρδος. Τα διπλότυπα αφορούν τον Σταύρο Γ. Μπακογιώργη και τον Αναστάσιο Σπυριδάκο. Όλα αυτά το 1913!

Αριθ. 37

Υδραγωγείον Παλαιοπαναγιάς

Διπλότυπον εισπράξεως

ὁ κ. Παναγιώτης Μουμουτζής
ἐπλήρωσε δραχμὰς ἑξήκοντα ἀρ. 60,
πρὸς κατασκευὴν τοῦ ὑδραγωγείου.

Ἐν Παλαιοπαναγιά τῆ 17 Μαρτίου 1913

Ὁ ταμίας

Π. Μπέρδος

Αριθ. 36

Υδραγωγείον Παλαιοπαναγιάς

Διπλότυπον εισπράξεως

ὁ κ. Σταύρος Γ. Μπακογιώργης
ἐπλήρωσε δραχμὰς ἑξήκοντα ἀρ. 60,
πρὸς κατασκευὴν τοῦ ὑδραγωγείου.

Ἐν Παλαιοπαναγιά τῆ 17 Μαρτίου 1913

Ὁ ταμίας

Π. Μπέρδος

Μίμης Κουμουτσίδης

Αναμνήσεις από τα παλιά σχολικά χρόνια

Βυθίζοντας τη σκέψη μου στο παρελθόν και ερευνώντας τη ζωή των παιδικών μου χρόνων, σταμάτησα κάπου στις αρχές Σεπτεμβρίου του 1917. Στη χρονική αυτή περίοδο βρήκα γεγονότα κατάλληλα για αφήγηση.

Μια λαϊκή παροιμία λέει ότι όσο ο άνθρωπος γερνάει, τόσο πιο πολύ γίνεται παιδί και θυμάται έντονα τα παιδικά του χρόνια. Κάτι τέτοιο συμβαίνει και σε μένα. Δεν μπορώ να χαλιναγωγήσω τη μνήμη μου. Διαρκώς περιστρέφεται στα παιδικά μου χρόνια.

Το Παλιοχώρι όπου γεννήθηκα είναι το επίκεντρο. Αδύνατον να το ξεχάσω, παρόλο που το έχω εγκαταλείψει εδώ και μισό αιώνα. Τι να πρωτοθυμηθώ όμως απ' όλα; Είναι τόσα πολλά. Σταματώ σε κάτι, ίσως το σπουδαιότερο. Αυτό είναι το πώς με βρήκε η πρώτη μέρα μετάβασής μου στο σχολείο.

Σεπτέμβριος λοιπόν του 1917. Η καμπάνα του Αγίου Νικολάου κτυπάει πολύ πρωί. «Τι συμβαίνει», διερωτώνται οι χωριανοί. «Κτυπάει για να πάνε τα παιδιά στο σχολείο», απαντά κάποιος άλλος. Σε λίγα λεπτά το προαύλιο της εκκλησίας γέμισε από παιδιά ηλικίας 7 έως 12 ετών, σύνολο 20. Μέσα σ' αυτά και ο γράφων που έσπευσε από τους πρώτους στο άκουσμα της καμπάνας.

Πολύ σύντομα έγινε η συγκέντρωση. Έτοιμοι γι' αναχώρηση. Ξεκινήσαμε όλοι μια χαρά για τα Καμίνια. Είναι το χωριό που είχε το σχολείο. Εκεί θα έρχονταν και τα παιδιά των δύο άλλων μικρών χωριών, της Μούσγας και των Κατσουλαίικων που δεν είχαν σχολείο. Μετά από μισή ώρα πεζοπορίας, όλοι ξυπόλυτοι, φθάσαμε στα Καμίνια (Δάφνη).

Κατ' ευθείαν στο μαγαζί του Σταμέλου (ψιλικατζίδικο). Αγοράσανε τα μεγάλα παιδιά τετράδιο και μολύβι, εμείς δε που πρωτοπηγαίναμε, πλάκα και κοντύλι. Τα βιβλία (αλφαβητάρια) θα μας τα έφερναν αργότερα στο σχολείο. Εφοδιασμένοι με τα απαραίτητα, φθάσαμε στο σχολείο όπου μας υπεδέχθη ο δάσκαλος. Ήταν ο αείμνηστος Παύλος Πήλιος από τον Αρκασά. Ήρμος και καλός άνθρωπος.

Κτύπησε το κουδούνι και μπήκαμε στο σχολείο. Θρανία υπήρχαν μόνο για την Τρίτη και την Τετάρτη τάξη. Για την Πρώτη και τη Δευτέρα υπήρχαν μεγάλοι πάγκοι (ντουράκια). Το σχολείο ήταν παλιό. Αργότερα κτίσθηκε το σημερινό καλλιμάρμαρο. Καθήσαμε λοιπόν στα ντουράκια ανά οκτώ παιδάκια. Η συγκίνησή μου μεγάλη. Καταλάβαινα ότι μια νέα ζωή άρχιζε και για μένα. Έμπαινε ένας σκοπός στη ζωή μου. Σταματούσα πια να γυρίζω στα χωράφια του χωριού και να σκαρφάζω στις ελιές πιάνοντας τζιτζιλία. Με τράβηξε το σχολείο και έγινα καλός μαθητής.

Από το περιεχόμενο της διδασκαλίας μετά από τόσα χρόνια δεν ενθυμούμαι πολλά. Το μόνο που θυμάμαι έντονα είναι ότι μαθαίναμε πολλά πατριωτικά τραγούδια, όπως το «Μαύρη είν' η νύχτα στα βουνά», το οποίο τραγουδούσαμε με μεγάλο ενθουσιασμό, μέχρις εξαντλήσεως των δυνάμεών μας.

Το μεσημέρι διακόπταμε τρεις ώρες. Τα παιδιά των άλλων χωριών πήγαιναν στα σπίτια τους. Ήταν πολύ κοντά. Εμείς τα Παλιοχωριτάκια δεν προλαβαίναμε και περνούσαμε τις ώρες της διακοπής στη Σουλήνα. Μια μεγάλη σωλήνα που άρχιζε από την Κωλοπάνα (το Παλιοχωριτικό ποτάμι) και έφθανε μέχρι τα Τζαναίικα, ένα μικρό χωριό κοντά στο σχολείο. Είχε μήκος περίπου δύο χιλιόμετρα και διάμετρο 10 εκ. Έφερνε αρκετό νερό. Οι λίγοι κάτοικοι των Τζαναίικων είχαν φτιάξει μια μεγάλη δεξαμενή, τετράγωνη, πλευράς 7 μέτρων και βάθους 2 μέτρων. Συγκέντρωναν νερό και πότιζαν τους μπαξέδες τους. Εμείς γύρω από τη δεξαμενή δεν ξεκολλάγαμε. Απολαμβάναμε την πτώση του νερού στη δεξαμενή. Νερό δροσερό και πόσιμο. Εκεί γευματίζαμε. Το φαγητό μας συνήθως ψωμοτούρι διπλωμένο σε μια μικρή πετσέτα. Είχαμε παρέα και ένα αδέσποτο χαριτωμένο σκυλάκι, τον Ασίκη όπως το λέγαμε. Μας πλησίαζε, διότι όλο και κάτι περίσσευε και γι' αυτόν. Μας ήταν λίαν αγαπητός.

Μια μέρα δεν συμπεριφέρθηκε όμως ευγενικά. Έφαγε το ψωμί του Αραβή. Έτσι λέγαμε τον Ηλία Αποστολάκο. Το είχε αφήσει στη ρίζα μιας ελιάς. Το βρήκε ο Ασίκης και γευματίσε κανονικά. Πυρ και μανία ο Αραβής, αρπάζει τον Ασίκη και τον ρίχνει στη δεξαμενή για πνίξιμο. Όλοι μας χαζεύοντας παρακολουθούσαμε τον βέβαιο πνιγμό του Ασίκη. Κρίναμε από τον εαυτό μας που δεν ξέραμε κολύμπι. Διαψευστήκαμε όμως παταγωδώς. Ο Ασίκης κολυμπώντας βγήκε από τη δεξαμενή μόνο βρεγμένος. Μας κοίταζε δε κάπως ειρωνικά σαν να μας έλεγε ότι είμαστε χαζόπαιδα που νομίσαμε ότι θα πνιγεί. Παρόλο το επεισόδιο αυτό, παρέμεινε ένας αγαπητός μας σύντροφος.

Και άλλα τέτοια παρόμοια είχαμε. Ο Τζώτζος, όπως λέγαμε το Γεώργιο Σταρόγιαννη —ο καθένας είχε το παρατσούκλι του— έπιανε σπουργίτια στο τρέξιμο. Στις πολύ κρύες και παγωμένες ημέρες, έτρεχε και με κάποια εμπειρία που είχε, κατόρθωνε να πιάνει τα πλέον παγωμένα. Το «μπράβο, μπράβο, Τζώτζο» αντιλάουσε από όλους μας στην κάθε επιτυχία του.

Παίζαμε και γελούσαμε. Αμέριμνα κυλούσε η ζωή μας. Το απόγευμα επιστρέφαμε στο σχολείο, όπου συνεχιζόταν το μάθημα για ένα ακόμα δίωρο. Τελείωνε η ημέρα. Με χαρά και τραγούδια επιστρέφαμε στο χωριό θριαμβευτές και τροπαιούχοι.

Ευλογημένα παιδικά χρόνια. Η αμεριμνησία ήταν μόνιμος σύντροφός μας. Καμένα οικονομικά πρόβλημα δεν μας ανησυχούσε. Άλλοι φρόντιζαν γι' αυτά.

Νικόλαος Μπουραζέλης

Οι άνθρωποι του τόπου μας... που «έφυγαν ήσυχοι» ...παράδειγμα για όλους μας

Ήταν μόλις το 1978· ακόμη δραστήριος, με το φαρμακείο σε πλήρη λειτουργία... Η μόνη αλλαγή εκείνες τις ημέρες, το πτυχίο ιατρικής του μικρού του γιού.

Τον βρήκα στο μικρό κήπο, πίσω από το φαρμακείο, με ένα ξυνάρι στο χέρι. Έσκυβε επάνω από μια μεγάλη τρύπα στο χώμα όπου κάτι τοποθετούσε, κάτι έσπαζε, ξανά και ξανά...

Είχε ήδη —θα έλεγα από εκείνη τη στιγμή— το ήσυχο βλέμμα που όλοι θυμόμαστε να έχει τα τελευταία του χρόνια, τα χρόνια του συνταξιούχου, όταν έβλεπε ήρεμα («το χρόνο να περνά...»), είτε από το στασίδι του στην εκκλησία —το ίδιο πάντα—, είτε από τη θέση του —την ίδια πάντα— στην πλατεία τα καλοκαίρια, κάτω από τον παλιό πλάτανο, περιτριγυρισμένος από παιδιά και εγγόνια και καταξιωμένος από την εκτίμηση —και το σε-

βασμό— των συμπατριωτών του. Έσκυβε, ξανά και ξανά, και κάτι έσπαζε για ώρα, με μίαν αποφασιστικότητα και τέτοια εμφανή διάθεση απομόνωσης που—για πρώτη φορά— δίστασα να πλησιάσω αμέσως.

Δε μας είχε συνηθίσει να τον βλέπουμε σε πολλούς ρόλους. Ήταν ο φαρμακοποιός, που θεωρούσε πως όλο το εικοσιτετράωρο είχε την ευθύνη της ετοιμότητας, σε μια εποχή με δύσκολες συγκοινωνίες και λίγους γιατρούς στην περιοχή, ο ίδιος αναγκαστικά και γιατρός πρώτων βοηθειών (με τέτοια συχνότητα που τα βράδυα έμενε με τα ρούχα της ημέρας μέχρι να κοιμηθεί...). Ήταν και ο πατέρας που, πάνω και πέρα από κάθε τι άλλο, αφιερωνόταν στα παιδιά του.

Η δουλειά στον κήπο συνεχιζόταν... Αποφάσισα να πλησιάσω, περισσότερο για να βοηθήσω παρά για να ρωτήσω, συνηθισμένος στη σιγουριά και το αλάθητο —για μας— των αποφάσεών του.

Εκατοντάδες αμπούλες μορφίνης έξω από το λάκκο, όπου τις τοποθετούσε μια μια και τις έσπαζε προσεκτικά.

Οι φαρμακοποιοί της εποχής —ή, ακριβέστερα, ως εκείνη την εποχή— ήταν πραγματικά «φαρμακοποιοί». . . Εγχύματα ή αφεψήματα από δρόγες (= ρίζες, φύλλα και άνθη θεραπευτικών φυτών), αλοιφές και «σκονάκια» ασπιρίνης, κινίνης ή

ακόμη και στρυχνίνης (που σε μικρές ποσότητες εχρησιμοποιείτο ως τονωτικό. . .), δουλεμένα όλα στο γουδί από τους ίδιους, ζυγισμένα με ακρίβεια και φυλαγμένα σε πολύχρωμη, σκουρόχρωμη «βαζαρία». Ακόμη, ενέσιμες ουσίες, σε αμπούλες, πολλές από αυτές ναρκωτικές. Στο φαρμακείο του, οι περισσότερες από τις ναρκωτικές ουσίες ήταν —ακόμη τότε— αδήλωτες στις Αρχές, προερχόμενες από το για-

τρό πατέρα του (χωρίς έλεγχο εκείνες τις εποχές) είτε από τις ημέρες του πολέμου, της Κατοχής και του εμφυλίου (με τις μεγάλες ανάγκες αλλά και την αδυναμία καταγραφής. . .).

Το σπάσιμο συνεχιζόταν. . ., τώρα με τη βοήθειά μου. Δεν μπόρεσα να αποφύγω τον πειρασμό να προσπαθήσω να εκτιμήσω την αξία —σε χρήματα— αυτών των σκευασμάτων. . . Δεκάδες ή και εκατοντάδες εκατομμύρια(!). . .

Το πρόβλημα των ναρκωτικών, τότε, δεν είχε τη σημερινή έξαρση, όμως ήξερα ότι και τότε, ακόμη και στην περιοχή μας, υπήρχε. Ουμόμουν νυχτερινά χτυπήματα στην πόρτα, ικεσίες στον πατέρα, αρνήσεις και απειλές. . . Είχα ενωρίς καταλάβει γιατί ο πατέρας, από τους πρωτοπόρους και μέλος της επιτροπής για την ίδρυση του (ημι)γυμνασίου (στην αρχή) στο χωριό μας (που λειτούργησε τα πρώτα χρόνια, στο τέλος της δεκαετίας του '50, με εισφορές των γονιών. . .), είχε μιλήσει —τότε ακόμη (!)— στους μαθητές για τον κίνδυνο των ναρκωτικών. . .

Εκτός από τη χρηματική όμως αξία, υπήρχε και η φαρμακευτική/ιατρική αξία αυτών των ουσιών, όταν μάλιστα —ευτυχώς ή δυστυχώς— η δράση τους παραμένει αναλλοίωτη με το χρόνο.

Τόλμησα να πω: «πατέρα, αυτά μπορεί να χρειασθούν κάποια στιγμή. . ., μη ξεχνάς ότι έχεις και γιοιό γιατρό. . .».

Το ήρεμο καθάριο βλέμμα του με κοίταζε πολλή ώρα. Είπε: «ένας λόγος παραπάνω. . .». Και πρόσθεσε: «σε όλη μου τη ζωή κοιμόμουν χωρίς εφιάλτες. . . θέλω να συνεχίσω έτσι. . .» και να φύγω ήσυχος. . .» Έφυγε ήσυχος, πλήρης ημερών. . .

γ

16 Φεβ. 97

«. . . κάποιος που θα τον εμπιστευόταν κανείς για να δώσει μερικές σταγόνες μεπελλαντόνας, για την ηρεμία ή για τη λάμψη στα μάτια. . .»

Το ποτάμι

Ένα ποτάμι που όλοι οι Ξηροκαμπίτες ξέρουν και που λίγοι όμως πραγματικά γνωρίζουν, η Ρασίνα. Ένας παραπόταμος του Ευρώτα, από τους μεγαλύτερους, και ίσως ο ομορφότερος.

Πηγάζει ψηλά, μέσα από τον κούφιο Ταύγετο και πριν το κρυστάλλινο νερό αντικρύσει για πρώτη φορά το φως του ήλιου, γεμίζει εσωτερικές φυσικές δεξαμενές ενός μεγάλου βράχου και βρίσκει μοναδική διέξοδο μέσα από πέντε μικρούς αυλούς. Η περιοχή αυτή, η επονομαζόμενη «Μάνα», δεν είναι άλλο από έναν θεόρατο, κατακόρυφο, απόκρημνο βράχο με άγρια ομορφιά. Ένα βράχο άψυχο, που γεννά το πολυτιμότερο στοιχείο της φύσης, το στοιχείο απ' το οποίο ξεκίνησε η ζωή και το πιο απαραίτητο για τη συνέχισή της. Ένα βράχο που ψηλά φωλιάζουν αγριοπερίστερα και απ' τις σχισμές του ξεπηδούν σαν φλόγες που γλείφουν ξύλινο τοίχο εκατοντάδες πολύχρωμα λουλούδια. Κι από κάτω, μέσα από πέντε αυλούς —εξ ου και η ονομασία της περιοχής, Πενταυλοί— ξεχύνεται ορμητικό το νερό, που, πέφτοντας από ύψος δέκα περίπου μέτρων, τσακίζεται πάνω στα ξέχασπρα βράχια προδιαγράφοντας τη σκληρή πορεία που πρόκειται να ακολουθήσει.

Κι ύστερα, διανύοντας την ευρύτερη περιοχή των Πενταυλών, κατακυλάει αγριεμένο στην απότομη κι άγρια αυτή περιοχή του βουνού, με τα κάτασπρα, μεγάλα βράχια και τα καταπράσινα πλατάνια που το περιστοιχίζουν. Μέσα απ' αυτή την ευήλια, ευάερη και εύσκια περιοχή, συνεπαίρνεται εύκολα κανείς και ακούγοντας τη βοή του νερού που κελαρίζει, νομίζει ότι ακούει νεράιδες να τραγουδούν την ευτυχία τους.

Περπατώντας στο ρέμα, πιο κάτω φτάνουμε σε μια δύσβατη περιοχή, γεμάτη από ψηλούς, λείους βράχους, που καθώς περνάει το νερό αφρίζοντας, σχηματίζει δεκάδες καταρράχτες, δημιουργώντας ένα θέαμα φανταστικό.

Διασχίζοντας το παρθένο αυτό τμήμα του βουνού το ποτάμι παρεκκλίνει της πορείας του και ακολουθεί ένα άλλο φαράγγι στην περιοχή του Κληματορέματος. Εκεί, το νερό κυλάει αργά και ήρεμα, περιστοιχισμένο από χιλιάδες φυτά καλυμμένα από κισσό και αραχνοειδείς βλαστήσεις θυμίζοντας τοπίο ξεχασμένο από το χρόνο.

Και στη συνέχεια, ακολουθώντας ένα αχανές, βαθύ φαράγγι, διασχίζει κατά σειρά τις περιοχές Παλιοπρίγιο και Μαρίτσα επιφυλάσσοντάς μας ένα μοναδικό θέαμα με την υπέροχη εναλλαγή χρωμάτων και ήχων, ενώ οι απόκρημνες πλαγιές διαδέχονται τις ήρεμες κοιλάδες σ' ένα μέρος απάτητο απ' τον άνθρωπο και απείραχτο τόσους αιώνες απ' τη βουλιμία και την αδηφαγία του, λίγες μόνο δεκάδες μέτρα απ' το χωματόδρομο που οδηγεί απ' την Κουμουστά στο Καταφύγιο.

Πιο κάτω, το ρέμα των Πενταυλών —η μια κύρια πηγή (η κυριότερη) της Ρασίνας— ενώνεται στη θέση Κωστόνοβα με το ρέμα μιας άλλης μεγάλης πηγής του ποταμού, το Κεφαλάρι.

Ενωμένα τα δύο ρέματα διασχίζουν το φαράγγι και κατευθύνονται ξανά σε μέρη καταπατημένα απ' τον άνθρωπο επιδεικνύοντάς μας την απέραντη, την άφταστη ομορφιά της φύσης. Καθώς περνάει απ' την περιοχή του Βαρίλου, ενώνεται, σε μια καταπράσινη πεδιάδα, με του Χωλού το ρέμα —την τρίτη και τελευταία κύρια

πηγή— στη θέση Χελωνόμαλλο, χωρίζοντας την πεδιάδα στη μέση και σχηματίζοντας ένα «δέλτα» με τη χλωρίδα και την πανίδα να συμβιώνουν αρμονικά σ' όλο το μεγαλείο τους. Κι αυτό το μικρό κομμάτι με την απέραντη ομορφιά που η καταπράσινη γη χωρίζεται από δύο χειμάρρους που ενώνονται στο κάτω μέρος της —ένα μέρος που μόνο στη φαντασία του μπορεί να δει κανείς— χαρακτηρίζει το μεγαλείο της φύσης, μιας φύσης που καταστρέφει ο Νεοέλληνας σε μια χώρα όπου πριν από 2000 χρόνια στάθηκε η κοιτίδα του πολιτισμού.

Συνεχίζοντας την περιήγησή μας, ακολουθώντας τον ποταμό ολοκληρωμένο πια, διασχίζουμε τις περιοχές Παναίτσα, Ταραίλα. Περιοχές όπου το ποτάμι σχηματίζει δεκάδες μικρές λούμπες με γνωστότερες το Κοτρώνι, τη Γλύστρα, το Τσιτσι και το Λιγνό.

Στις λούμπες αυτές, μάθαιναν οι νεαροί Κουμουστιώτες να κολυμπούν και ήταν ο τόπος δροσίσιματος κατά την καλοκαιρινή κουφόβραση.

Λίγο πιο κάτω, στο κάτω μέρος της περιοχής Ταραίλα, μπορεί να δει κανείς έναν ερημαμένο, γκρεμισμένο πια νερόμυλο, που άλλοτε έσφυζε από ζωή και άλεθε το γέννημα όλων των κατοίκων του χωριού Κουμουστά.

Φτάνοντας τώρα το ποτάμι σε καλλιεργημένες περιοχές, διασχίζει τους τόπους Παλαιολόγος, Αρμύρα, Σκούντρα, Μπαρμπανίτσα. Στις περιοχές αυτές, άλλες καλλιεργημένες και άλλες βοσκοτόπια, το νερό κυλάει ήρεμο, γαλήνιο και το ποτάμι είναι φιλικό όσο ποτέ.

Πλησιάζοντας στο Ξηροκάμπι, το ποτάμι διέρχεται μέσα απ' το φαράγγι του Ανακώλου —απόκρημη περιοχή πάλι— γεμάτη από τεράστιους βράχους με περίεργο σχήμα, που κάνουν τη φαντασία κάθε ανθρώπου αγάλινωτη. Περνώντας μέσα απ' τα στενά του Ανακώλου, φτάνει στη Σγουρνίτσα κι ύστερα στο Πολήμι.

Μετά το Πολήμι, διαδέχονται τη λούμπα του η Μεγάλη Κομνηή και στη συνέχεια η Μικρή Κομνηή. Η Μεγάλη Κομνηή, η λούμπα που έμαθαν μπάνιο τα μικρά ξηροκαμπιτάκια, βρίσκεται κρυμμένη μέσα σε ένα φυσικό τούνελ που σχηματίζουν βράχοι, και από πάνω βρίσκεται ένα απαρχαιωμένο γεφύρι που οδηγεί σε μια πηγή και μια μεγάλη σπηλιά.

Ύστερα, το ποτάμι αρχίζει να χάνει επιφανειακά το νερό του λίγο πριν εισέλθει στο χωριό. Το νερό που απομένει περνάει κάτω απ' το ελληνικό γεφύρι —γεφύρι προχριστιανικών χρόνων— που σηματοδοτεί την είσοδό του στο Ξηροκάμπι. Εκεί, βρίσκονται τα Λασκαραίικα Δέματα, όπου συγκεντρώνεται το λιγοστό νερό που φτάνει και χρησιμοποιείται στην άρδευση.

Το ελάχιστο, πλέον, νερό συνεχίζει την καθοδική πορεία του, και περνώντας απ' το γεφύρι, διχοτομεί το χωριό δίνοντάς του μια γραφική ομορφιά με τα δεκάδες γιοφυράκια και τη γλυκειά βοή, που ηχεί σαν ζωντανός οργανισμός και συντροφεύει τους κατοίκους του χωριού που κατοικούν κοντά στις όχθες του.

Κατά την έξοδό του απ' το χωριό, συναντά τη Λούμπα του Μακρή και εν συνεχεία τη Μουσιγιάτικη δέση ή Καταλύματα, όπου το νερό που περνούσε υπόγεια αναβλύζει και ξαναβρίσκει το δρόμο του.

Κατά την προσπέλαση του χωριού, το γαλανό χρώμα του νερού μετατρέπεται σε σκούρο καφέ με άσχημη μυρωδιά και λογής σκουπίδια, τα οποία μεταφέρει μέσω διαφόρων περιοχών, όπως του Κομνηνού οι Αμμουδάρες και τα Καμαράκια μέχρι τις εκβολές του στο 'Ανω Πυρί, κάτω απ' το χωριό Λευκόχωμα.

Θεόδωρος Π. Τάρταρης

«Χαρές που χάθηκαν στη βκόνη»

Την Κυριακή 24 Νοεμβρίου 1996 οι Σύλλογοι Γονέων των Σχολείων του Ξηροκαμπίου οργάνωσαν εκδήλωση-ενημέρωση σχετική με τα ναρκωτικά. Ομιλητής ήταν ο κ. Αθαν. Στρίγκος. Κατατοπιστικός, κατανοητός και προπάντων συγκλονιστικός.

Βέβαια, γονείς και παιδιά έλαμψαν δια της απουσίας των. Προτιμήσαμε σαν γονείς να πάμε για ελιές, να ξεσκονίσουμε κάποια έπιπλα ή ν' απολαύσουμε το καφεδάκι μας στην καφετέρια. Διότι είμαστε απολύτως σίγουροι ότι τα σχετικά με τα ναρκωτικά αφορούν τον διπλανό μας. Ξεχνάμε την παροιμία «Όταν ακούς του γείτονά σου, πάντεχε και τα δικά σου».

Και επειδή απ' τα πολλά που λέγονται γύρω απ' το γνωστό θέμα ελάχιστα ή καθόλου μας ενοχλούν, θ' αναφέρω μόνο ένα σημείο απ' την ομιλία: Μια φορά να δοκιμάσεις απ' οποιαδήποτε ναρκωτική ουσία, πέρασες το κατώφλι της Κολάσεως, απ' όπου δεν υπάρχει επιστροφή. Το ήδη κατεστραμμένο κύτταρο δεν επανέρχεται κι εσύ παραμυθιάζεσαι προς δόξαν της τσέπης των επιτηδείων.

Πάντως αρκετοί από τους νέους μας αντιστέκονται στις σειρήνες με την ποιήση. Αφιερώνουμε στους αιχμαλώτους των εμπόρων του θανάτου απόσπασμα από μια σύνθεση του Γιώργου Ρηγάκου, μαθητή της Γ' Λυκείου:

*Μες στη θολούρα του καπνού και του στριφτού
βλέπεις την πύλη προς την κόλαση ορθάνοιχτη.*

.....

*Τα χρώματα που βλέπεις να τρεμοπαίζουν
είναι σκοτάδι μασκαρεμένο.*

*Η φωνή σου δεν περνά τους τοίχους του κελιού
που έχτισες γύρω σου...*

*Το ταξίδι δε θα 'χει επιστροφή. Ποτέ δεν είχε
και το 'ξερες.*

Προορισμός του μόνος, ο χαμός σου.

Τι κρίμα!

Δεν πρόλαβες καν να πεις αντίο...

Καλομοίρα Κονίδη

Πρόβκοποι στο χωριό μας

Κατά τις ημέρες των χριστουγεννιάτικων διακοπών επισκέφθηκε το χωριό μας ομάδα προσκόπων από το 8ο Σύστημα Προσκόπων Ακροπόλεως.

Φιλοξενήθηκαν στο Δημοτικό Σχολείο. Με εντολή της Κοινότητας χορηγήθηκε 30.000 δραχμών πετρέλαιο για τη θέρμανσή τους.

Επισκέφθηκαν το ελληνικό γεφύρι και γνώρισαν, όσο τους επέτρεπε ο χρόνος, τη φύση και τα ενδιαφέροντα του χωριού, μελετώντας και τον τρόπο ζωής των συγχωριανών μας.

Ευγενική προσφορά τους, σε ανταπόδοση της φιλοξενίας, ήταν ένα πρωτότυπο ρολόι τοίχου και η επιγραφή «Κυλικείο», χειροποίητες εργασίες τους, που έμειναν στο σχολείο.

Αυθεντικό

Μέσα Γενάρη. Ο καιρός καλός κι ο κόσμος απλωμένος στα χτήματα μαζεύει ελιές. Λίγο ακόμη κι οι περισσότεροι θα ξεμάσουν. Η τεχνολογία βοηθάει σημαντικά. Όλοι έχουν αυτοκίνητα, τρακτέρ, αλυσοπρίονα κι άλλα μηχανικά μέσα. Τα ραδιόφωνα κρεμασμένα στα κλαδιά εκπέμπουν μουσική για όλα τα γούστα. Τελευταία μπήκε σε χρήση και το κινητό τηλέφωνο. Έτσι, ένα μεσημέρι που ο κάτοχός του μάζευε αμέριμνος στο κορφάδι, ακούγεται ο χτύπος του τηλεφώνου. Ταράζεται ο χριστιανός, χάνει την ισορροπία του και χωρίς να το καταλάβει, βρίσκεται κάτω μαζί με τη σκάλα και το σακκούλι πάνω στα κομμένα λιόκλαδα, χωρίς ευτυχώς να πάθει τίποτα.

Καλή η τεχνολογία, αλλά επικίνδυνη!

Συνδρομές

Για τη συνέχιση της έκδοσης της «Φάριδος»: Γεώργιος Βολτής (10.000), Στέλλα Φλωράκη (5.000), Στέλλα Νικολακάκου (10.000), Σταύρος Μητρόπουλος (1.000), Παναγιώτης Β. Κονίδης (1.000), Παναγιώτης Θ. Μανδραπήλιος (1.000), Χρήστος Φεγγαράς (1.000), Δημήτριος Κουμουτσίδης (1.000), Νικόλαος Μπουραζέλης (2.000), Ευάγγελος Σκιαδάς (2.000), Ευστάθιος Λαγάκος (2.000), Χρήστος Παπαδάκος (10.000), Σταύρος Παπαδάκος (10.000), Γεώργιος Θ. Καλκάνης (25.000).

ΞΗΡΟΚΑΜΠ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η Αθηνά Σταρόγιαννη σύζυγος Παντελή Λαμπρινού απέκτησε αγόρι.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Απεβίωσαν οι: Πέτρος Σταθάκος του Ηλία ετών 89, Παναγιώτα Κουμουσιώτη του Γεωργίου ετών 93, Γεωργία Ορφανάκου του Σταύρου ετών 85, Σταυρούλα Παναγιωτοπούλου του Νικολάου ετών 87, Παναγιώτης Δουκόγιαννης του Δημητρίου ετών 79, Χρήστος Κρητικός του Βασιλείου ετών 97, Ηλίας Πα-

Τα νέα μας _____

ναγιωτουνάκος του Παναγιώτη ετών 84, Αναστασία Μανδραπήλια του Γεωργίου ετών 82.

ΠΑΛΑΙΟΠΑΝΑΓΙΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Η Ελισάβετ Κόρακα σύζυγος Μιχάλη Δογαντζή απέκτησε αγόρι.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Απεβίωσαν οι: Στέφανος Κουμουτσιδης του Δημητρίου ετών 69, Ελένη Ξανθάκου χήρα Δημητρίου ετών 91, Ιωάννης Νιάτσος του Δημητρίου ετών 93, Παναγιώτης Γκουβάτσος του Νικολάου ετών 93.

ΛΑΦΝΗ

ΘΑΝΑΤΟΙ

Απεβίωσε ο Ηλίας Χαντζάκος του Σταύρου ετών 83.

ΠΟΤΑΜΙΑ

ΘΑΝΑΤΟΙ

Απεβίωσε ο Παναγιώτης Καμίτσας του Δημητρίου ετών 86.

ΑΘΛΗΤΙΚΑ

Τελείωσε η πρώτη φάση του Πρωταθλήματος Βόλλευ ΑΝΔΡΩΝ και η ομάδα μας πέρασε στη δεύτερη φάση, όπου και ελπίζουμε να έχει την ίδια επιτυχία με στόχο το Περιφερειακό Πρωτάθλημα.

Αντίθετα, παρά τις φιλότιμες προσπάθειες των παικτών, παραγόντων, προπονητών και φίλων του ΑΠΟΛΛΩΝΑ, η ομάδα ποδοσφαίρου, αν και ξεκίνησε ο δεύτερος γύρος, δεν έχει φέρει τα ποθητά αποτελέσματα και, παρότι έχει τα φόντα να σταθεί στην Β' κατηγορία Λακωνίας, λόγω συγκυριών βρίσκεται στις τέσσερις τελευταίες θέσεις της βαθμολογίας.

Ας ελπίσουμε ότι η αγωνιστική ανάκαμψη των παικτών μας δεν θα αργήσει και ο στόχος παραμονής της ομάδας μας στην κατηγορία αυτή δεν θα είναι ένα αγωνιστικό «θρίλλερ» μέχρι το τέλος του πρωταθλήματος.

Ηλίας Προκοπίδης